

חוזר זה מחליף את חוזר מס הכנסה 1/2019 בנושא מניות בכורה-סיווג לצורכי מס (הנושא את תאריך 4 באפריל 2019) שפורסם ביום 23 ביולי 2019 באתר הרשות (סעיף 5.2 תוקן)

כ"א תמוז תשע"ט

24 יולי, 2019

חוזר מס הכנסה מספר 1/2019 רשות המסים

בנושא: מניות בכורה – סיווג לצרכי מס

תוכן עניינים:

1. מבוא..... 2
2. תנאים נוספים שיכול ויתווספו למניות בכורה 2
3. התייחסות המנפיק למניות הבכורה 3
 - 3.1. הטיפול החשבונאי, בהתאם לכללי ה-IFRS 3
 - 3.2. חוק החברות..... 5
4. סיווג מניות בכורה בהתאם לפקודת מס הכנסה - כללי 6
5. מיסוי מניות בכורה וסיווגן לצורכי מס 7

1. מבוא

לפי סעיף 46ב לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, חברות ציבוריות רשאיות להנפיק מניות בכורה אשר מקנות זכות עדיפה בדיבידנדים אך אינן מקנות זכויות הצבעה בחברה. בחברות פרטיות, לעומת זאת, יכול ומניות הבכורה יקנו גם זכויות הצבעה מיוחדות בחברה (מניות בכורה בחברות ציבוריות ובחברות פרטיות יכוננו להלן יחד: "מניות בכורה"). במועד הנפקת מניות בכורה נקבעים התנאים העדיפים לחלוקת הדיבידנד בגין מניות הבכורה, לרבות תנאים לעניין דרך חישובו וכן התנאים והמועדים בהם הוא ישולם (להלן: "דיבידנד בכורה").

בשל האפשרות להעניק זכויות עדיפות לבעלי מניות המחזיקים במניות בכורה, מניות הבכורה מהוות אמצעי לגיוס הון תוך הימנעות מדילול זכויות ההצבעה של בעלי המניות הרגילות.

בהתאם לכללי החשבונאות החלים על מניות בכורה, מניות בכורה עשויות להיות מסווגות כהון עצמי, כהתחייבות פיננסית או כמכשיר מורכב, כאשר אופן הסיווג תלוי בתנאים הנוספים שנקבעו בהנפקת מניות הבכורה. בחוזר זה נבחר כיצד יסווגו מניות הבכורה לצורכי מס.

2. תנאים נוספים שיכול ויתווספו למניות בכורה

מניות בכורה עשויות להיות מונפקות עם זכויות שונות ו/או תחת תנאים שונים. להלן זכויות ותנאים נוספים שיכול ויקבעו, כולם או חלקם, למניות הבכורה (אין מדובר ברשימה סגורה): דיבידנד בכורה בשיעור קבוע – דיבידנד הבכורה יהא מחושב בשיעור קבוע מהערך הנקוב של מניות הבכורה.

דיבידנד צבור – במידה והדיבידנד לא ישולם למחזיקי מניות הבכורה במועד הזכאות שנקבע ובשיעור שנקבע, אזי הוא יצטבר עד לביצוע התשלום בפועל. השתתפות ברווחים – זכאות להשתתף ביתרת הדיבידנד המחולק או ברווחי החברה, מעבר לדיבידנד הבכורה.

זכות לפדיון – הזכאות למחזיק בהן ו/או לחברה המנפיקה לפרוע את מניות הבכורה תמורת ערך הנקוב.

המרה למניות רגילות – הזכאות לבצע המרה של מניות הבכורה למניות רגילות של החברה, על פי שער המרה הנקבע מראש במועד ההנפקה. הזכות להמרה יכולה להיות הן בידי המחזיק והן בידי החברה המנפיקה את מניות הבכורה.

3. התייחסות המנפיק למניות הבכורה

3.1. הטיפול החשבונאי, בהתאם לכללי ה-IFRS

תקן חשבונאות בינלאומי 32 (IAS) שנקבע במסגרת ה-IFRS (להלן: "IAS 32" או "התקן") עוסק בהצגת מכשירים פיננסיים. "מכשיר פיננסי" מוגדר בתקן ככל חוזה היוצר נכס פיננסי בישות אחת והתחייבות פיננסית או מכשיר הוני בישות אחרת¹. בין הנכסים הפיננסיים אליהם מתייחס התקן נכללות מניות הבכורה.

התקן קובע עוד, כי המנפיק של מכשיר פיננסי יסווג את המכשיר, או את החלקים המרכיבים את המכשיר, כהתחייבות פיננסית או לחילופין כמכשיר הוני, או לחילופי חילופין כמכשיר המשלב מאפיינים הוניים לצד מאפיינים של התחייבות פיננסית (לעיל ולהלן: "מכשיר מורכב"), בהתאם למהות ההסדר החוזי².

התקן קובע כי מהותו של מכשיר פיננסי ולא צורתו המשפטית היא שקובעת את סיווגו בדוח על מצבה הכספי של הישות. אמנם, בדרך כלל, קיים מתאם בין מהות לבין צורה משפטית, אך לעתים אין כך הדבר. למשל, לא אחת מכשירים פיננסיים מסוימים לובשים צורה משפטית של הון, בעוד שבמהותם הם התחייבויות. מכשירים פיננסיים אחרים עשויים לשלב מאפיינים המיוחסים למכשירים הוניים ומאפיינים המיוחסים להתחייבויות פיננסיות³.

התקן לא כולל הוראות מפורטות לעניין סיווג מכשיר מסוג מניית בכורה. יחד עם זאת, התקן מפרט דוגמאות בהן מניות בכורה תסווגנה כמכשיר הוני או כהתחייבות פיננסית או כמכשיר מורכב⁴, כמפורט להלן:

3.1.1. מניית בכורה הכוללת חובת פדיון של המנפיק בסכום קבוע או ניתן לקביעה, במועד עתידי קבוע או ניתן לקביעה, או שמקנה למחזיק זכות לדרוש מהמנפיק לפדות את המכשיר במועד מוגדר, או לאחר מועד מוגדר, תמורת סכום קבוע או ניתן לקביעה, היא התחייבות פיננסית⁵. חוסר היכולת הפוטנציאלי של המנפיק לעמוד במחויבות לפדות מניית בכורה במועד בו הוא נדרש לכך בהתאם לחוזה, לדוגמה בשל חוסר במקורות, מגבלות חוקיות או בשל העדר רווחים או עודפים, אינה מבטלת את

¹ IAS 32 – סעיף 11.

² IAS 32 – סעיף 15.

³ IAS 32 – סעיף 18.

⁴ IAS 32 – סעיף 18(א) מניית בכורה כמכשיר התחייבותי, ובנספח: סעיפים 25 ו-26 מניות בכורה כמכשיר הוני, סעיף 37 – מניית בכורה כמכשיר מורכב.

⁵ IAS 32 – סעיף 18(א).

המחויבות. יובהר כי אופציה של המנפיק לפדות את המניות במזומן לא מקיימת את ההגדרה של התחייבות פיננסית, מאחר שלמנפיק אין מחויבות בהווה להעביר נכסים פיננסיים לבעלי המניות. במקרה זה, פדיון המניות נתון לשיקול דעתו של המנפיק. עם זאת, מחויבות עשויה להיווצר כאשר מנפיק מניות הבכורה מממש את האופציה שלו, בדרך כלל, על ידי הודעה פורמלית לבעלי המניות בדבר כוונתו לפדות את המניות⁶.

3.1.2. כאשר מניות בכורה אינן ניתנות לפדיון, הסיווג המתאים נקבע בהתאם לזכויות האחרות הנלוות להן. הסיווג מתבצע על פי הערכת המהות של ההסדרים החוזיים ועל פי ההגדרות של התחייבות פיננסית ומכשיר הוני. כאשר חלוקות למחזיקים במניות הבכורה, בין אם הן נצברות או לא נצברות, נתונות לשיקול דעתו של המנפיק, המניות הן מכשירים הוניים. הסיווג של מניות בכורה כמכשיר הוני או כהתחייבות פיננסית אינו מושפע, בין היתר, מהגורמים הבאים: היסטוריה של ביצוע חלוקות, כוונה לבצע חלוקה בעתיד השפעה שלילית אפשרית על מחיר מניות רגילות של המנפיק, אם חלוקות אינן מתבצעות (בגלל מגבלות על חלוקות דיבידנדים למניות רגילות אם דיבידנדים אינם משולמים למניות הבכורה), סכום העודפים של המנפיק, תחזית של המנפיק לרווח או הפסד בתקופה או יכולת או אי יכולת של המנפיק להשפיע על הסכום של הרווח או הפסד שלו לתקופה⁷.

3.1.3. נניח כי מניית בכורה לא צוברת מחייבת פדיון במזומן תוך חמש שנים, כשהדיבידנדים בגינה משולמים (אם בכלל) על פי שיקול דעתה של הישות לפני מועד הפדיון. מכשיר כזה הוא מכשיר פיננסי מורכב, הכולל רכיב התחייבות המהווה את הערך הנוכחי של סכום הפדיון. ההפחתה של הניכיון בגין רכיב ההתחייבות מוכרת ברווח או הפסד ומסווגת כהוצאת ריבית. לעומת זאת, דיבידנדים כלשהם ששולמו קשורים לרכיב ההוני ובהתאם לכך מוכרים כחלוקה של רווח או הפסד. טיפול דומה ייושם גם אם הפדיון אינו מחויב, אלא נתון לבחירת המנפיק, או אם מניית הבכורה חייבת להיות מומרת למספר משתנה של מניות רגילות, המחושב כך שהיה שווה לסכום קבוע או לסכום המבוסס על שינויים במשתנה בסיס

⁶ IAS 32 – נספח לתקן, סעיף א25.

⁷ IAS 32 – נספח לתקן, סעיף א26.

(לדוגמה סחורות יסוד). יחד עם זאת, אם דיבידנדים כלשהם שלא שולמו מתווספים לסכום הפדיון, המכשיר בכללותו הוא התחייבות. במקרה כזה, כל הדיבידנדים מסווגים כהוצאת ריבית⁸.

ניתן להיווכח כי על מנת לעמוד על מהות מניות בכורה, כנדרש בתקן ובפרסום המוסד לתקינה בחשבונאות⁹, יש לבחון את התנאים שנקבעו בהנפקת מניות הבכורה. עוד ניתן להיווכח כי אופן הסיווג של מניות בכורה כהתחייבות פיננסית, כהון עצמי או כמכשיר מורכב, תלוי בין השאר בשליטה של החברה בהתרחשות או באי ההתרחשות של אירועים מסוימים. למשל, אם האירועים או הנסיבות אשר מאפשרים פדיון של מניות הבכורה הם בשליטת החברה, מניות הבכורה יסווגו כמכשיר הוני. לעומת זאת, אם האירועים או הנסיבות אשר מאפשרים פדיון של מניות הבכורה אינם בשליטת החברה, מניות הבכורה יסווגו כמכשיר התחייבותי. ככל שחלה מחויבות לשלם תשלומים כלשהם שאינם בשליטת החברה במהלך חיי מניות הבכורה, כגון מחויבות לחלק דיבידנדים, מניות הבכורה יהוו מכשיר פיננסי מורכב, הכולל רכיב של התחייבות (בגין המחויבות לשלם דיבידנדים) ורכיב של הון.

3.2. חוק החברות

סעיף 312 לחוק החברות, תשנ"ט-1999 (להלן: "**חוק החברות**") קובע כי חברה רשאית להנפיק ניירות ערך הניתנים לפדיון, שלא יחשבו חלק מהונה העצמי של החברה, ואשר לא יחולו עליהם המגבלות הקבועות בפרק השני לחלק השביעי לחוק החברות, ובתוכן הכללים שנקבעו לעניין חלוקת רווחים בסעיפים 302 ו-303 לחוק (להלן: "**כללי החלוקה**").

תכלית הסעיף הייתה לאפשר לחברה להנפיק ניירות ערך שלא במסגרת ההון העצמי, קרי ניירות ערך שלא יהוו חלק מ"כרית הביטחון" של הנושים. בהתאם לכך נקבע כי באותם מקרים בהם ניירות הערך לא מהווים חלק מההון העצמי, לא יחולו על ניירות ערך כאמור כללי החלוקה.

על מנת לקבוע אם ניירות ערך מסוימים נחשבים חלק מההון העצמי אם לאו, יש להתחקות אחר כללי החשבונאות. לכן ככל ולפי כללי החשבונאות יסווגו ניירות הערך

⁸ IAS 32 – נספח לתקן, סעיף א37.

⁹ יצוין גם כי בחודש פברואר 2008 פרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות פרסום בנושא ("תקן חשבונאות בינלאומי 32 מכשירים פיננסיים: הצגה - הצגת מניות בכורה הניתנות לפדיון בנסיבות מוגדרות ומניות בכורה שיחס ההמרה שלהן למניות רגילות משתנה בתנאים מסוימים").

כהתחייבות, הם יוכלו להיחשב "ניירות ערך בני פדיון" לפי סעיף 312 לחוק החברות. אם לעומת זאת ניירות הערך יסווגו לפי כללי החשבונאות כחלק מההון העצמי, הם לא ייחשבו "ניירות ערך בני פדיון". הכללים המתוארים לעיל חלים גם לעניין ניירות ערך ניתנים לפדיון מסוג מניות בכורה. לכן מניות בכורה אשר על פי הדוחות הכספיים תסווגנה כהון עצמי (למשל במקרה בו זכות הפדיון נתונה בידי המנפיק), לא תוכלנה להיחשב כ"ניירות ערך בני פדיון" לפי סעיף 312 לחוק החברות, וזאת גם אם צמודות למניות הבכורה זכויות לפדיון.

כאמור לעיל, חוק החברות וכללי החשבונאות תואמים זה את זה באופן התייחסותם למניית הבכורה ולאופן הטיפול בה.

4. סיווג מניות בכורה בהתאם לפקודת מס הכנסה - כללי

בהתאם לעקרונות יסוד בדיני המס, מיסוי הכנסה נעשה על-פי תוכנה הכלכלי ועל-פי מהותה האמיתית, ואילו הצורה הפורמאלית שניתנה לאותה הכנסה אינה הגורם המכריע לצורך זה¹⁰.

עקרון פרשני נוסף קובע כי הגם שככלל ניתן להיעזר בכללי החשבונאות כדי לעמוד על משמעות מונחים שלא הוגדרו בפקודה, הרי שמקום בו כללי החשבונאות לא עולים בקנה אחד עם תכלית חקיקת המס והמדיניות שהמחוקק ביקש לקדם, יש לפרש את הוראת המס תוך סטייה מכללי החשבונאות המקובלים¹¹. סטייה כאמור ניתן למצוא, בין השאר, לגבי מכשירים פיננסיים שונים. כך למשל "עסקה עתידית" כהגדרתה בסעיף 88 לפקודה, עשויה להיות מסווגת על פי כללי החשבונאות כ"מכשיר התחייבות", בעוד שלפי דיני המסים היא מהווה נכס פיננסי.

בצורתן הפורמאלית, מניות בכורה מוצגות כמניות המחלקות דיבידנד. יחד עם זאת, מניות בכורה עשויות לכלול תנאים המאפיינים מכשירי חוב.

אי לכך סיווג מניות בכורה והכנסות המשולמות בגינן, ייבחן על-פי תוכן הכלכלי ועל-פי מהותן האמיתית של מניות הבכורה, בהתאם לכללים שיפורטו להלן;

¹⁰ ראו למשל ע"מ 906-07 ד"ר עלי ברנע נגד פקיד שומה חיפה, מיסים כד/6 (דצמבר 2010) ה-14 – סעיף 21

¹¹ ראו למשל ע"א 8847/13 שלמה שפירא ואחיו נגד פקיד שומה גוש דן [פורסם בנבו].

5. מיסוי מניות בכורה וסיווגן לצורכי מס

5.1 ככלל, מניות הבכורה תסווגנה לצרכי מס כהון מניות (לרבות מניות בכורה המסווגות בחשבונאות כמכשיר פיננסי מורכב בהתאם ל-IAS32). משכך, דיבידנד בכורה המתקבל בשלן יסווג כהכנסה מדיבידנד בידי המקבל, וחלוקתו לא תותר כהוצאה לצורכי מס בחברה.

5.2 יחד עם זאת, ככל ומניית בכורה שאינה מקנה זכויות הצבעה, תסווג כהתחייבות פיננסית על פי IAS32 וכן בכפוף לכך שדיבידנד הבכורה נקבע בשיעור קבוע מהערך הנקוב של מניות הבכורה במועד הנפקת המניה, אזי מניית הבכורה תסווג כ"התחייבות" גם לצרכי מס. ככל ומניית הבכורה מסווגת לפי כללי החשבונאות כהתחייבות פיננסית ואינה כוללת דיבידנד בשיעור קבוע, יש להפנות את המקרה לבחינת החטיבה המקצועית ברשות המסים.

5.3 לעניין זה יובהר, כי אם האירועים או הנסיבות, אשר מאפשרים פדיון של מניות הבכורה ו/או תשלום דיבידנד הבכורה, הם בשליטת החברה (לדוגמה – אישור דירקטוריון החברה לחלוקת הדיבידנד או לפדיון), מניות הבכורה תסווגנה כהון ולא כהלוואה, על כל המשתמע מכך.

5.4 במקרים בהם מניית הבכורה תסווג כהתחייבות לצרכי מס על פי [סעיף 5.2 לעיל](#) (כהלוואה או כאג"ח), הרי ש'דיבידנד הבכורה' יסווג כהכנסה מריבית בידי המקבל לכל דבר ועניין, והחלוקה תותר כהוצאה לצרכי מס בחברה בהתאם לכללים החלים על פי דיני המסים לעניין ניכוי הוצאות ריבית.

5.5 לשם המחשת הדברים, יתואר להלן הסיווג לצרכי מס של מניות בכורה, בכל אחד מהמקרים שפורטו ב[סעיף 3.1 לחוזר זה לעיל](#):

5.5.1 מניות בכורה הכוללות חובת פדיון של המנפיק או מקנות למחזיק זכות לדרוש מהמנפיק לפדות את המניות בעתיד – תסווגנה על פי החשבונאות כהתחייבות פיננסית, ולכן ככל ומניות הבכורה לא כוללות זכויות נוספות מלבד זכות הפדיון, לרבות זכויות הצבעה, הן יסווגו כהתחייבות לצרכי מס. יובהר כי גם אם, נוסף לזכות הפדיון כאמור, בעל מניות הבכורה יהיה זכאי לדיבידנד בשיעור קבוע, האמור לא ישנה את סיווג מניות הבכורה כהתחייבות לצרכי מס, ותשלומי הדיבידנד יותרו כהוצאת ריבית בחברה המנפיקה.

5.5.2 מניות בכורה שאינן ניתנות לפדיון – מניות הבכורה יסווגו כהון עצמי בחברה המנפיקה, גם אם על פי כללי החשבונאות זכויות אלו מהוות התחייבות

פיננסית. דיבידנדים שיחולקו למחזיקי מניות הבכורה לא יותרו כהוצאה בחברה המנפיקה.

5.5.3 מניית בכורה לא צוברת המחייבת פדיון במזומן תוך חמש שנים, כשהדיבידנדים בגינה מחולקים (אם בכלל) על פי שיקול דעתה של הישות המנפיקה לפני מועד הפדיון – מניות בכורה כאמור יסווגו במלואן לצרכי מס כהון עצמי בחברה המנפיקה, ודיבידנדים בגינן לא יותרו כהוצאה.

6. אין באמור בחוזר זה כדי לקבוע דבר לגבי מקרים בהם מניית בכורה תחשב או לא תחשב כ"מניה" לעניין סעיף 102 לפקודה.

בברכה,

רשות המסים בישראל